



# DOMAČI • PRIJATELJ. •

LETNIK VI.

PRAGI, 1. JUNIJA 1909.

STEV. 6.

IVAN STUKELJ:

## V LJUBEZNI IN ZVESTOBI.

Stopal sem zamišljeno po tihem gozdu idrč na svojo novo učiteljsko službo v malem gorskem zatišju. Ob širokem kolovoznem potu sem prišel do ovinka, in kakor bi ravnokar vzrastel iz zemlje, stal je pred menoj visok lesen križ na sredi majhne gozdne jase. Okoli križa je bil vrtič in v njem so cvetele vrtnice in druge cvetice. Dobro mi je dela ta samota ob križu in sedel sem na klopico ob vrtični ograji. Zdajnzdaj je zavel veter, vrhovi dreves so se zamajali ter turbobno zašumeli, in svet okoli križa se mi je zdel še samotnejši in otožnejši. Ozrl sem se kvišku v obraz Križanega in kakor morda nikdar poprej je čutila sedaj moja duša vrhunec Njegovega trpljenja v besedah: „Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil!“ . . .

Vrhovi so iznova zaveli svojo žalostinko.

Križ me je jel zanimati. Stopil sem bližje, da si ga ogledam. Na debelem hrastovem, nepobarvanem lesu ravno pod razpelom je vaški umetnik vdolbel prevrnjen kelih, iz kojega se je pretakala in previjala Rešnja kri tja doli do križevega podstavka in odtod po drugi strani križa zopet kvišku nazaj. V ta simboliški ornament je bila z okornimi črkami vdolbena molitvica „za te uboge verne duše v vicah“, mistična v besedah in slogu, kakor jo more le moliti pobožna, jадna slovenska duša. Pod molitvico je bilo začrtanih troje križcev in četvero velikih črk, najbrže začetnice tega umetnika in pa tistega, ki je dal napraviti to znamenje.

Križi ob potih imajo dostikrat kosček domače, vaške zgodovine. In tudi ta jo je imel, katero hočem povedati v nastopnih vrstah.

## I.

Bilo je meseca oktobra.

Zvezde so ugašale na nebu in nizko na obzorju se je prikazoval pas jutranje zarje. Toplo vlhek zrak se je širil naokoli.

Na dvoriščini strani Karunove hiše je sedel dvajsetleten fant na nizki skladanici drv v praznični obleki. Za korak od njega je stalo visoko stasito krepko dekle, ki si je s tresočo in nemirno roko razčesavalo temne lase, segajoče daleč doli od ledij. Zdajpazdaj je dekletu zaisknila solza v velikem očesu in zdrknila po licu.

Fant in dekle sta bila v pogovoru. Mahoma pa je oni vstal in trepetajoče dekle je pritegnil k sebi, da je sedla poleg njega. Naslonil je svojo glavo njej na prsi ter jo poglobil v mehko in bujnost njenih las. Kakor bi ga opojil lasni vonj, prižgel jo je tesno k sebi in govoril ji je polglasno: „Anka, Anka, jaz imam tebe tako rad, tako srčno rad!“

Poljubljal jo je po licih in laseh in dekle je drhtelo v njegovem naročju in polglasno ihtelo. Udrle so se ji solze in kapale po fantovih rokah, ki so jo trdno oklepale.

„Nič ne maraj, Anka, čez tri leta se vzameva.“

„Ah, kako dolgo bo to trpelo!“ je vzdihnila globoko.

V veži so se začuli koraki in dekle se je izvilo iz fantovih rok.

„No, saj pravim in rečem, da pri vojakih ni nič hudega, saj sem vse to sam izkusil“, govoril je stari Karun svoji ženi, nemirno stopicajoč po izbi skozi odprta vrata v lopo ter zopet nazaj.

Na mizi je gorela zakajena svetilka. Tam v kotu pri peči pa se je natihem solzila žena.

Mož je potem zopet sedel za mizo ter se nekoliko zamislil, a ni mu dalo miru, vnovič je vstal ter stopal semtertje in pri tem vedno sukal na glavi svoj čamar iz črne kodraste jagnječevine, nekako podoben turbanu. imajoč na temenu plošček iz temnomodrega sukna in nasredi velik gumb.

„Saj rečem in pravim, pa je vrag ta vojaščina. Vzela mi je hlapca, mojo desno roko. Ti si slaba, jaz sem slab, Anka pa tudi ne vzmore vsega; pridnega delavca pa dandanes ne dobiš niti za dober denar.“

Malo je potihnil ter iznova začel:

„In povem in pravim, da Lovro ne bo imel nič dobrega pri vojakih, poskusil sem jo dodobra to vojaščino.“ — — —

Zopet odmor.

„Mecenovno gobo, posušeno in zmleto, skuhamo na vreli vodi naj bi bil Lovro pil. Prokleto grenka pijača je neki to, jaz je nisem pil, pa Lovru bi bila zrasla golša in vojaščine bi se bil otepel. Malo golše bi mu nič ne škodovalo.“ — — —

Žena pa je dalje ihtela pri peči.

Karun se je zopet spravil za mizo ter zasuknil svoj čamar na glavi, da je prednji del prišel na zatilnik.

„Ej, pa pravim in rečem, stradal pa tudi ne bo pri vojakih. Vsak dan juho, meso in prikuho, česar nima doma. Nekaj mu bomo že tudi mi pomagali. Pameten in varčen mora biti, pa bo dobro. Jaz sem si še denarja prihranil.“ — — —

„Belega graha naj bi si bil privezal pod kožo na desnem kazalcu; beli, sveži grah ima čudno moč v sebi: sključil bi mu prst in za strel bi bil nesposoben.“

In to je govoril, dasi sam ni imel nikake vere do teh čarilnih vračil.

Žena se mu je smilila in smilil fant, pa ni vedel, kako bi ga pomiloval in tolažil ženo in sebe.

Lovro pa je še dalje sedel zunaj pri Anki, naslanjal se na njo ter ji govoril tolažilne besede.

In ta tolažba je Anki razjasnila obraz in dozdevalo se ji je, da bodo ta tri leta minila kakor jutršnji ali pojutršnji dan.

Ljubezen med Lovrom in Anko je danes ob slovesu kar hipoma izbruhnila na dan.

Lovro je bil rejenček. V pleničkah so ga dobili Karunovi kot ubogo zapuščeno siroto. Domača Anka je bila za dve leti starejša od njega. Rastla sta skupaj kot brat in sestra in starša ju nista kar nič ločila. Dobro se jima je godilo. Karunovo posestvo je bilo sicer majhno, pa dobre in plodovite zemlje, in Karunovi niso znali, kaj je pomanjkanje.

Karun je imel rad Lovra, ki je postal čvrst in brhek fant. Delal je pridno, po nedeljah in praznikih nekoliko popival po občni fantovski navadi, in včasih se tudi spopadel, poruval in stepel s tovariši.

Tuintam mu je kdo namignil, da mu bo Karun ob svojem času dal Anko in posestvo.

„E“, je djal, zamahnil z roko ter se nasmehnil.

Anka ni imela nič mičnega na sebi. Po orlovo malo upognjen nos dajal je obličju moški izraz. Poteze na obrazu so bile pregloboke, brada in usta široka. Tudi hoja in glas sta oznanjala nekako moškost. Samo vodenosive, velike oči so pričale o nežnosti in prisrčnosti.

In zdaj ob slovesu sta Lovro in Anka čutila, da sta si v ljubezni več nego brat in sestra.

\* \* \*

Lovro je odšel in Anka je ostala sama . . .

Popoldan je šla Anka po vodo do bližnjega studenca. Solnce je zahajalo. Zasenčila si je čelo z roko ter zrla tja doli na cesto. Videla je v duhu, kako ji Lovro maha s klobukom, na katerem ima pripet njen šopek. Naslonila se je ob studencu ter se zamislila. Sladkost prve ljubezni, ki je vzbuhnila z vso

silo na dan, širila ji je srce, da bi zavrisknila od te neskončno lepe sreče. A to slovo, to bridko slovo, stiska in stiska ji srce, da ji skoro pohaja kri. Zakaj ji ni poprej Lovro odkril svoje ljubezni! O koliko sreče bi bila že vžila doslej!

Solnce je bilo zašlo, mrak je legal črez okolico. Otožnost ji je preplula srce, kakor mrak to zemljo. O, ki ga ljubi z vso dušo, je zdaj daleč, tako daleč med tujimi ljudmi, ki nimajo srca . . .

„Morda se ne vidiva več“ . . .

Sliši drdranje voza in na njem vriskajoče fante. Vse se v daljavo izgublja . . . izgublja . . .

Izgubiti pa se ne sme ljubezen . . .

## II.

Krepka fantovska pesem se razlega tja v poletno svetlo noč. Na nebu se veličastno vozi polni mesec, zvezde okoli njega pa veselo, živahno drhtijo in migotajo.

Karunova Anka pa je žalostna ter sedi na robu posteljne stranice, napol opravljena in naslanja glavo ob vznožno končico.

Pesem se na novo razlegne.

On, njen Lovro, pozna ga po glasu, je tudi med vasujočimi fanti.

Spanec ji neče na oči; te so preveč ščemeče, pekoče in boleče od solz. Vstaja in zopet lega na posteljo. Kite so se ji razsule in napol razplele tja črez blede obraz.

Dolga leta je sanjala sladko ljubezen po tej dolgi dobi je upala, zahrepenela, da se ji te sanje izpremene v resnico, pa so se razpršile v — nič.

„Mene ne ljubi več, ampak njo, ki ima bolj okrogla, gladka lica in ljubko zvoneč glas.“ . . .

Dolga tri leta so minila in Lovro je doslužil vojaštvo v daljnji Dalmaciji v Dubrovniku pri trdnjavskem topničarskem polku. V tej dobi je prišel samo enkrat o Veliki noči na dopust. Kako se je bila tedaj razveselila njegovega prihoda! A v teh dneh ji je vendar nekaj kalilo njeno radost. Lovro se ji je zdel prelep, prebrhek za njo, in čutila je, da njega ljubezen ni več tako iskrena, kakor je bila, ko je odhajal k vojakom. Rada bi ga bila podražila, da si je gotovo izbral kako lepo Dalmatinko, pa se ni upala. Ko sta se po doteklem dopustu zopet razstala, bila je ločitev zopet težka, a prisrčna.

Zvesto mu je potem pošiljala svoje prihranke in Lovro je vžival veselo vojaško življenje.

Po dosluženi vojaški dobi pa se je z vnemo poprijel poljskega dela. Anka je upala, da kmalu ž njim stopi pred oltar.

A v starem Karunu se je vzbudila njegova preračunjajoča nrav. „Nič se jima še ne mudi in treba mi je vedeti, kakšen bo Lovro gospodar in kako bo postopal proti meni in stari.“



Ko pa je videl, da Lovro živi še bolj veseljaško kot kdaj poprej, jel se je jeziti: „Rečem in pravim, ta prokleta vojaščina ga je spačila, — varčen že ne bo!“

Ako ga je stara opomnila, kdaj ima misli predati posestvo, iztegnil je kazalec na dolgo ter ž njim pomajal na široko: „Veš, kar tiho mi še bodi o tem, lahko čakava midva in onadva, ti povem in pravim! Lovro se mi kar nič več ne dopada.“

Začel je tudi premišljevat, da morda Lovru diši samo gruntič, in za Anko ne mara bogvekej. O tem je slišal že marsikako.

Neveseli dnevi so se naselili na Karunovini. Stari je postal neznan godrnjav in siten. Spori med njim in Lovrom so se množili od dne do dne.

Dobre vaške ženke so Anki nanosile na uho, da Lovro lazi za novo dekle pri krčmarju Rebernjaku v sosednji vasi, za lepo Manico Potokarjevo.

To mu je neko nedeljo Anka zaočitala, ko se je odpravljaj od doma. Lovro je bil v vidni zadregi, pa se je nasmehnil ter rekel: „Pa vi vsi skupaj ste blazni, ti, mati in oče. Najraje bi imeli, da bi vsi štirje vkup čepeli ter se gledali kakor mačke v košari.“ Potem je odšel tako hitro, da mu ni mogla niti zavrniti njegovih besed.

Silno jo je zabodlo v srce, ko je imela tudi že dokaz, da je Lovro zavrgel nje ljubezen. Potrta in žalostna je gledela v lice. Mati je vedela za njeno bol ter začela nagovarjati starega, da naj vendar prepusti posestvo mladima. Tako je menila, da se bo Lovro spametoval. A nje nakani je nasprotovala kljubovalnost njenega moža.

In kakor podžgan je iskal prepira z Lovrom. Temu je bilo slednjič zadosti, pobral je svojo obleko ter šel služiti v vas Rupo v bližino svoje Manice.

Stari se je jezil nad nehvaležnim „potepinom“, ki se je preobjel Karunovega kruha, mati pa je žalovala radi nesrečne hčerkinje ljubezni.

Anki se je počasi naseljeval mir v srce, saj si ni bila svesta nikake krivde.

Prišel je tuptam kak snubec v hišo ter poprašal za njo, a ona je odbila vsakega.

V dobi nje ljubezni z Lovrom se je v Ankinem značaju prikazala miloba, nežnost, in sedaj po trpkosti nje varane ljubezni nastopila je zopet nekdanja moškost. Začela je stopati s čvrstim moškim horakom. Najrajša je opravljala moška dela, najsibo pri živini in vozu, ali pa na polju. Nje roka je krepko vihtela koso, sukala cepec in bič.

Samo v lepih nočeh, ko je po vasi zaorila fantovska pesem, vzbujal se ji je spomin na srečno dobo nje ljubezni. Koliko grenkih solz je tedaj pretekala v svoji tihi kamrici. Slednjič pa jo je minilo tudi to mehko čustvovanje.

Lovro pa je bil ves srečen v svoji novi ljubezni z Manico. Kakor bi se bil otresel sitnega jarma Karunovega, je še bolj pogosto zahajal v veselo družbo ter se ob nedeljah in praznikih po gostilnah razveseljeval z Manico.

Postal je zbok svoje telesne moči velik zabavljivec in pretepač med fantini, in sosedni sovrstniki so imeli upravičen strah pred njim. Kadar ga je kdo spravil v jezo, ni bilo dobro z njim črešenj zobati. Črez leto dni pa je Manica že zibala v kočici pri materi na Potoku, kamor se je morala preseliti, ko so jo Rebernjakovi odpustili iz službe.

Nje mati je sedaj nadlegovala Lovra, da mora poročiti Manico, a oni je vedno odlašal in odlašal.

Na praznik Male gospojnice je bilo cerkveno proščenje na Kalubjem.

Bil je lep dan in ta je privedel mnogo ljudstva k tej romarski cerkvi. Po cerkvenem opravilu so se kmalu napolnile vse gostilne. Fantje raznih vasi so se skupaj zgrinjali v večjih in manjših skupinah zunaj na prostem ali po hišah.

Kmalu je bilo vse židane volje v največji vaški krčmi. Jedlo se je in pilo. Jeziki so se razvozljali, govornice so prehajale prek miz semtertje. Ne dolgo, in razlegalo se je glasno hrumeče, večjidel neubrano petje, vmes pa je hreščala harmonika.

Tupatam je že padla kaka zabavljica. Razžaljeni so se dvigali in kričeče govorili nasprotnikom. Razjarjeni duhovi so se pomirili za nekaj časa, a to je bilo le tihota pred viharjem.

Pričel se je ples. Tu pa je neki fant nalašč drugemu plesalcu podstavil nogo, da je padel s plesalko. Zdaj je bil ogenj v strehi. Za padlega so se potegnili njegovi tovariši, ki so se dvignili izza miz. Krilili so z rokami in vpili. Steklenica je zažvenketala, razletela se je ob steni. Povzdignjeni stoli so strčili za napad.

Ženske so zagnale krik, starejši možakarji so pristopili ter mirili razgrajalce. Kakor razburkano jezero se je majala množica semtertje.

Lovro je stopil na stol ter zakričal: „Fantje, pogum, niti klobuka nam Rupljani ne zbijejo z glave!“

Nekoji so silili proti njemu ter sovražno kričali vanj. Bliskoma je skočil dol in po pretepaško na dolgo je stegnil svoje mišičaste roke in njegova debela pest je padala kakor težko kladivo nasprotnikom po glavah, da so nekateri kakor napol onesveščeni se opotekali in omahovali in prikazali so se jim vidni znaki njegovih udarcev po čelu, licih in nosu. Nasprotniki so bili presenečeni. Lovro je porabil ta trenutek, prijel in visoko dvignil pivni vrč, skočil zopet na stol ter zagrmel: „Vi rupljanski fantje imate nože, a jaz se z nožem ne bom. Nad me, kdor ima korajžo! Njegovi prijatelji so prebledeli, stisnili ustne ter ga v obrambo obstopili.

Krčmar in natararji so potisnili nekatere ščubarje skozi vrata. Pol gnječe se je zavalilo ven. Gledalcev je bilo mnogo,

nekateri so se smejali, drugi so s strahom gledali oddaleč. Veliko razgrajačev je že imelo zamazano, tuintam načeto obleko, po obrazih pa krvave znake.

Prišli so orožniki in potisnili razsajalce iz vasi.

Marsikaterim fantom se je že kri pomirila in ti so z vso vnemo pogovarjali razljučene. V posamnih gručah so odhajali in četudi malo poprej v smrtnem sovraštvu, so se zdaj poprijeli okoli ramen in s kričečo popevko stopali po cesti. Pri prvi bližnji gostilni so pili spravo.

Potem so se zopet med petjem in krikom pomikali dalje.

Dekleta, ki so bila v njihovi družbi, so se že zdavnaj porazgubila in odhitela domu in med temi je bila tudi Manica.

Mračilo se je.

Fantje so prišli do druge gostilne, kjer je že gorela luč. Nekaj jih je hotelo domu, drugi so silili, da morajo piti še „šentjanževca“. Večina je zmagala in s hrupom in vriskom so zgrmeli v gostilno ter poklicali pijačo. Iznova so se oklenili okoli ramen in zibajoč se so peli neskladno.

Medtem se je stemnilo, le krajec meseca je noč napol razsvetljeval.

Nekomu je zopet prišla izpod jezika zabavljiva beseda, na kar je Lovro vnovič porastel in nekaj še ostalih njegovih tovarišev mu je pritrjevalo.

„Vi me hočete še danes preteptsti, pa niti klobuka mi ne boste zbili z glave!“ kričal je nasprotnikom.

Nastal je polagoma mir. Trije ali štirje fantje, ki so bili videti najmanj vinjeni, so stiskali pesti, v lice prebledevali ter zopet zardevali; trla jih je jeza in od razburjenosti so jim drhtele mišice po obrazu.

Nazadnje so se razšli pijanci, ali pa so obležali v gostilni. Hrušč in trušč je minil, tihota je zavladala povsod — — — — —

Drugo jutro pa so našli Lovra ubitega v hosti nad Karunovim lazom. Zavratno ga je nekdo s kolom udaril v zatilnik ter mu prebil lobanjo.

### III.

Po tem dogodku je minilo blizu štiri leta.

Na potoškem pokopališču je stala gruča ljudi. Duhovnik je molil zadnje pogrebne molitve in pogrebci so mu glasno brenčeče odgovarjali, vmes so se slišali tanki ženski glasovi.

Bilo je koncem novembra. Popoldansko solnce je tupatam prisevalo skozi gosto oblačno nebo. Zdajnzdaj je zavel oster veter in med smehljajoče solnčne žarke je vrgel nekoliko snega na zemljo, da so se snežinke zasvetlikale in kakor iskre zaplule po zraku.

Zazvene so lopate in motike in prve grude so padale na rakev — Manice. Velika beda je lepi Manici zasadila klico sušici, ki jo je z brzino dotirala pod rušo.

Nje mati je stala od grobu. Potegnila je nekolikrat z roko črez obraz ter si obrisala solze, ki so se ji od mraza strjevale na licih. Poleg nje je stal Maničin petleten sinček Tine. Ta se je zvedavo oziral zdaj po ljudeh, zdaj v grob; kaj je on vedel, da so ravnokar potisnili v trohnobo — materino srce.

Tudi Karunova Anka je bila pri pogrebu. Ostro se je črtala med ženskami nje visoka postava zavita v veliko sivo zimsko ruto. Pogledovalo je milosrčno tja na malega Tineta, ki je drgetal od mraza. Imel je na sebi samo prtene hlačice, vse ogoljene, in iz domače volne spleteno, na komolcih raztrgano kamižolico. V rokah pa je tiščal staro vojaško kapo, morda edini spomin za svojim očetom Lovrom. Iz raztrganih čreveljčkov sta mu na dan silila od mrazu zardela palca.

Pogrebci so nagomilili prst nad grobom in glasovi zvonov so v zadnji pozdrav zabrnili po zraku.

Anka pa je stopila k Potokarici.

„Nu, Tinče, boš li šel zdaj z menoj?“ —

Obe sta uprli pogled v dečka. Ta pa je pogledal Anko, nategnil usteca v zadovoljen smehlaj ter prikimal.

Druge ženske so pristopile.

„Vidiš, Anka, prav od Boga boš imela plačilo, da vzameš to siroto.“

„Naravnost od Boga . . .“ pritrjevala je druga ženka.

Anka pa je prijela malička za premrlo roko.

„Ali, Tinče, tebe pa hudo zebe.“

V trenutku je Anka odpela in odvila si veliko zimsko ruto, ter odvezala manjšo, ki jo je imela okolo vratu. Ogrnila jo je dečku prek ramen ter križem prevezala črez prsi, eno roko mu je podtaknila v ruto, za drugo ga je prijela. Hitela je potem ž njim po holmcu navzdol, mračilo se je že in do doma je imela skoro uro hoda. Tinče je koračkal ž njo kolikor se je dalo v nerodnih krevsah.

Veter je potihnil in sneg se je zdaj mirno, gosto in skoro slišno vsipal na zemljo, kakor bi vabil prirodo k počitku pod nežno, rahlo odejo.

Po vasi so že imeli v nekaterih hišah luč, ko sta prihitela domu.

Karun se je hudoval nad Anko, da je pripeljala otroka v hišo.

„Pravim in rečem vam, jaz potrebujem hlapca, ne pa otročaja, ki pozna samo skledo in žlico.“

Nu, v nekoliko dneh sta si bila prijatelja. Šegavo se je deček vstopal pred starca ter „pametno“ odgovarjal na njegova vprašanja. Poiskal mu je pipo, tobak, to in ono, če je bilo treba,



zvečer mu je vsakikrat donašal „zajca“, da si je sezul škornje. Povesod je hotel biti ž njim.

V starosti postane človek nekako otročji in veseli ga otročja šegavost, zato je bil mali Tinče Karunu in Karunki v zabavo in odgnal mnogo godrnjavosti in čmernosti.

In Anka ga je ljubila, saj je bil sinko njega, kojemu je odmenila vso ljubezen svoje mehke, zveste duše.

Koliko duševnih muk je prebila ob Lovrovi smrti! Kako so ga obsojali ljudje! Ko so hodili radovedneži gledat kraj, kjer je Lovro storil nesrečno smrt, stopali so brezbrizno po krvavih lisah. Anka pa je šla tja z vedrico vode ter poplaknila kri, da jo je popila zemlja.

Da bi mir imela njegova duša dala je postaviti oni leseni križ v gozdu ob kraju krvavega zločina.

Ko je zvedela, da je Manica za smrt bolna, ter da se nahaja v veliki bedi, poslala je glas do nje matere, da rada sprejme v oskrbo Lovrovega otroka.

In to se je zgodilo na dan Maničinega pogreba.

\* \* \*

Moji sovaščani ne gredo radi sami ponoči mimo tega križa, pravijo, da tam straši. Ko se je nekaj pozno v noč vračala iz mesta večja družba, se je ta čudila moji pogumnosti, da me je našla počivajočega na klopici ob križu. — Koga naj bi bilo pač strah ob tem križu, pomniku zveste dekliške ljubezni, ki sega na onkraj groba.



ŠTEFAN POLJANEC:

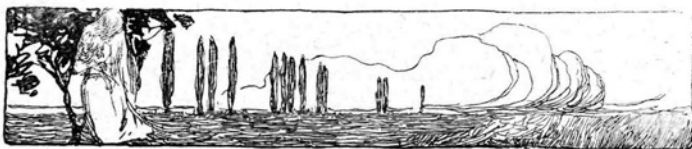
## STARA HISTORIJA.

Adijo, ti lepo dekle ponosno,  
adijo, če zame ne maraš,  
jaz pojdem čez ravno polje rosno  
do hiše, kjer zlato vince se toči.

Pred durimi lipa mi v vetru trepeče  
in solnce na mizo tolarje meče  
in vino v majolki kot biser iskri se  
in svetijo lepi točajki oči se —

hej, tam pomirijo boli srca se  
in tam pozabim na večne čase  
ljubezen in tebe in mladost,  
veselje in sanje in bridkost...





LEVIN:

## ZADNJI VEČER.

**M**islil je nekdo globoko in prišel do prepričanja, da je kultura škodljiva, ker zamori v človeku vsa blaga čustva, ki mu jih je vlila v srce nepokvarjena narava.

Verjel je, kar je zapisal. Ali prišli so ljudje, ki niso verjeli tej besedi — ali beseda je bila nova, ki je priletela v svet kakor bomba — zapisali so jo na svoj prapor, obdali jo z nimbom razne učene navlake in jo oznanjali s patosom. A sami pa niso verjeli . . . Moj prijatelj Kiš je imel širok hrbet za razne dogme, rad je debatiral, čital je knjige, ki so nosile bobneče naslove, a verjel ni sam sebi. „Vraga, kako more biti človek tako flegmatičen“; to je bil poklon, ki mi ga je naredil vsak teden sedemkrat. „Kako pa naj govorim, če ne razumem stvari!“ „Kaj če ne razumeš — — — —“ tukaj se je vstavil, kakor bi ga obilil z mrzlo vodo, jaz pa sem se na tihem zasmel. Ali hitro se je izmotal iz zanjke in rekel: „Ne zanimaš se, to je vse.“ Kiš je zvedel, Bog mu grehe oprostí, kdor mu je povedal, da se nahaja nekje na Ruskem človek, ki dokazuje, da se morajo vrniti ljudje k naravi.

No in ker je videl, da je ta apostol osamljen in da jih je proti njemu cela vojska, se je brž oprijel njegove teorije (besedo „teorija“ je izgovoril Kiš vsako uro šestdesetkrat).

„Kakega mnenja si ti glede tega?“ me je vprašal.

Jaz sem prekrizal roke na prsih in rekel: „Allah je velik, Allah je svet in Mohamed je njegov profet.“ Skoro jezno me je pogledal . . . Seveda je prerokov, ki oznanjajo tudi drugačne misli in Kiš jim je prinesel svoj Obol na oltar; čemu glodati vedno isto kost . . .!

Jesenski večer je bil, jasen; s Kišem sva šla čez neko vas. Kiš je mahal z rokami in nekaj dokazoval, ne vem več kaj, jaz sem pušil cigareto. Na koncu vasi zaslišiva petje; počasi se je vlekel refren „iz jezera.“ Ko sva prišla do hiše, sva obstala nekoliko ob strani. Bilo je zbrano precejšnje število fantov, domača družina, sedeli so okolu mize, pili vino in se nekako žalostno pogovarjali in peli vmes. Kaj to pomeni? Jutri gredo fantje k vojakom.

Začeli so zopet novo pesem, ali obstali so na sredi. Zdaj je vstal fant za mizo, vzal kozarec v roke, govoril za slovo in trkal z vsemi okoli mize. Kar je bilo ženskih, so jokale, očetu in ostalim fantom so stale solze v očeh.

Eden je hripavo zaukal in oče je rekel strahoma, da bo kmalu čas na vlak. Vsi so vstali, začulo se je ihtenje, začeli so se poljubovati, vino se je razlilo po mizi. Ko je prišel sin do matere, se ni mogel odtrgati od nje, tolažil jo je, a jokal je sam skoraj bolj kakor mati.

Odrinila sva in rekel sem Kišu: „Kmalu bi verjel tvoji teoriji.“

„Ljudstvu treba več izobrazbe, da se odvadi teh sentimentalnih ceremonij,“ je rekel Kiš. —



KORITNIK

## ANICA.

## I.

Na tvojem oknu še rože cvetó,  
še je obraz tvoj v cvetju, pomladi,  
pelni so slavčkov zeleni nasadi,  
ki jih poljublja tvoje črno oko.

Tudi ljubezen še v srcu tli,  
tiho narahlo, zamaknjena vase,  
morda močnejše kot prejšnje čase  
včasih se v srcu globoko zbudi ...

Takrat beseda na ustnah zastane,  
lice prej v rožah kot sneg pobledi,  
da si osamljena tak se ti zdi —  
daleč nekje sred polnočne poljane ...

## II.

Ljubil sem te in te nisem preljudil,  
tvojo mladost sem ljubil jaz,  
tvojo mladost in nedolžnost tvojo,  
ki je cvetel v nji tvoj beli obraz.

Vsa prebela, vsa prevesela  
bila je moja ljubezen takrat,  
kakor molitev je k tebi kipela  
sredi pobožnih elizijskih trat.

## III.

Mislil sem nate in strah me je samega  
daleč od tvojih ljubljenih rok,  
strah me je zate sred pota neznanega  
moj nepozabni, brezskrbni otrok.

Je li mogoče to, ljubica Anica,  
da se spoznava spet sredi sveta —  
bogvekdaj, bogvekje, ljubica Anica  
v čudni deželi dobrote in zlá? ...



A. S. ODISEJ:

## MODERNI DESETI BRAT.

SPOMIN S CESTE.

Ves vzhod je žarel kakor v ognju.  
 Pusta pokrajina je mahoma oživila.  
 Tam v daljavi se je kopal ob morju snežnobel labud,  
 Miramar, grad iz orientalskih bajk, obsut z zlatom in bleskom.  
 Še bolj v daljini — težko razločijo oči — je čepel puhajoč dim  
 in meglo na bregu leno zleknjen neroden zmaj — tam je Trst,  
 ki sem ga bil včeraj zapustil.

Polagoma se je vsa narava pomirila in nebni vladar je že  
 začel kazati svojo oblast in moč. Le tu in tam je še uprl svoj  
 pogled v urnega galeba, da se je zasvetilo hipoma, a zopet hitro  
 utočilo . . .

„Se vam dopada, kaj? Saj je pa tudi lepo, da nikoli tako!“  
 se je oglasil za mano moj sopotnik in tlesknil z ustnicami in  
 jezikom.

Obrnil sem se k njemu, ki je pazno motril in tipal pod-  
 plate svojih čevljev.

„Greva kar naprej! V jutranjem hladu se potuje lepše in  
 prijetnejše.“ — In že je pobral svojo palico in si zadel na ramo culo.

Še par pogledov sem vrgel na krasno morje v slovo in  
 stopil urno za njim, ki je že lezel čez obcestni zid. Kmalu sva  
 bila na prašni cesti in korakala dalje. —

S vojim sopotnikom Luko sem se seznanil včeraj tako  
 slučajno. Vroče je bilo in solnce je neusmiljeno pripekalo, ko sem  
 šel po ti prašni cesti, razbeljeni kot peč. Da se malo ohladim,  
 sem zlezal čez zid ob cesti, zakaj ob vznožju skalnatega hriba  
 je stala skupina dreves in grmov, tudi nekaj travnika je bilo  
 tamkaj. Ko sem se približal, se je oglasil izza grma hripav glas:

„Le bliže! sence dovolj za oba!“

Pod grmom je ležal udobno zleknjen že priletan mož. Na  
 prvi pogled si spoznal v njem potujočega delavca. Culo si je  
 položil pod glavo, palico zraven sebe. Tako me je gledal veselo  
 z lesketajočimi očmi.

Vlegel sem se v suho travo in kmalu sva se „bliže“ sezna-  
 mila, namreč kam in od kod. Šel je v Gorico in po Soški dolini  
 na Koroško, in ker sem bil tudi jaz tje namenjen, sva sklenila  
 skupno prenašati težave potovanja.

„Znaj, fant, zdaj pa zaspiva!“ je dejal potem in mahoma  
 zasmrčal. Imel je namreč mačka od sinoči, ko je jemat slovo  
 od svojih prijateljev v Trstu; to mi je bil koj od začetka povedal.

Solnce je že hotelo zaiti, ko sva nadaljevala potovanje, in  
 bila je že temna noč, ko sva prišla pred Devin. V vas nisva  
 hotela iti in zato je Luka potrkal na vrata velike hiše, gradu  
 podobne, ki je stala ob cesti.



Ženska, ki je prišla odpirat nas je seveda odpodila in nama dala dober svet, naj se pobereva k vragu. To se nama sicer ni zdelo umestno, pač pa sva šla čez polje k nabrežju, ter nočevala na goli zemlji. —

„Veste zakaj nisem hotel iti sinoči v vas?“ je začel Luka in si brisal znojno čelo, „Zato, da bi ne imela nepravilnosti. Ljudje so namreč jako radovedni na naše papirje in vsebino cule. Posebno, če bi naju srečal kak žandar. To vam je radovednost! Nekoč sem šel z Dunaja domov v rodno vas, pa mi je znanec, ki je bil z naše vasi doma, dal nekaj oblek in drugih ropotij, da jih nesem domov; sestra je tam omožena. No, zakaj bi ne nesel! Pa pridem takole do Maribora, pa me prime taka sitna muha. alo na postajo! Pretipali so me dodobra in me gledali sumljivo radi tistih ropotij. Niso mi verjeli. Brzjavovali so na tistega znanca na Dunaj, brzjavovali sem, brzjavovali tja, in tako so potekli trije dnevi. Nazadnje so me pa morali izpustiti. To sem se jim smejal, ko sem odhajal! Stali so tam kot maliki, strogi in s kislimi obrazi, gledajoč izpod očalij. Neumna je taka golazen, sodi človeka po obleki. Imaš raztrgane hlače, toraj si tat in razbojnik, nič ti ne pomaga. Bi rad vedel, kaj imajo od tega . . .“

Na polju so delali delavci in nas gledali tako izpod čela, skoro sovražno, le tu pa tam se je kakšno dekletce ozrlo prijazneje v nas. Luka je ob takih prilikah vedno pomežiknil z očmi in tlesknil z jezikom, da je dekletce smeječe se odbežalo.

Vasi so ležale mirno in zaspano v solnčni vročini. Če sva šla skozi vas, nisva srečala človeka, le kak pes je zarentančil nad naju a se hitro zopet stegnil v senci. Tako so minevale ure in midva sva korakala molče, zakaj vroče nama je bilo, in grlo suho, in jezik težak.

„Sedaj bi pa že morala biti v Gorici! Dosti dolgo že hodiva“ je izpregovoril Luka in nevoljno pljunil.

„V Mirni sva, tukaj je zapisano“, sem bral iz table ob cesti.

„Bogve, ali prideva kmalu v mestu? Tam bi se spočila. Pa greva potem kar naprej, če vam je všeč,“ je dejal Luka in mežikal z očmi, ker se mu je bleščalo od solnca.

„Meni je vseeno! Pod večer se prijetno potuje in lahko sva do noči že precej daleč v Soški dolini.“

Luka je skomizgnil z rameni in pokimal nato z glavo. Šla sva molče naprej, ter pazila, kje bi se prikazal kak človek.

Po cesti je prišel mlad fant, klobuk po strani, suknjo malomarno ogrnjeno preko rame. Veselo so se mu svetile oči, šel je urno, skoro plesaje.

„Ti fant,“ ga je prašal Luka, „je še daleč do Gorice?“

„Ne vem, morda uro, morda več, morda manj. Sem sam namreč tudi na potovanju.“ — In prešerno se je smehljaj.

Ternno ga je pogledal Luka in stopil čisto blizu njega, da se je fant strahoma odmaknil.

„Fante, poslušaj me in dobro si zapomni! Dobro me poglej in hitro se vrni odkoder si že prišel . . . Zakaj slabo si si prebral!“

Veselosť je izginila fantu iz očíj, stopil je vstran in hitro, brez pozdrava in, ne da bi se ozrl, je odhitel po cesti.

„Hej spominjal se me boš, pa bo prepozno, tepec!“ se je drl Luka za njim. —

„Glejte ravno tako neumen sem bil, ko sem se napotil po ti grenki poti. Ravno tako neumen morda še bolj, zakaj še večje hrepenenje je bilo v mojem srcu. No, pa sem se tudi spokoril za vse . . .“

„Pripovedujte kaj, o Luka!“ sem prosil. Vzbudil je v meni radovednost ta moj sopotnik, ki je molče in nezadovoljno korakal poleg mene.

„Počakajte! Bogme, suho je grlo, ako zinem se mi prepara. Morda vam povem drugokrat, saj še ni vseh dni konec in potovanje je še dolgo. Pa glejte, Goriški kaštel se že vidi, kmalu bova v mestu!“ —

Poteklo je še kake pol ure in prišla sva prašna in znojna, lačna in žejna v Gorico.

Zavila sva v prvo obulično krčmo.

## II.

Pozno popoldne je že bilo, ko sva stopila iz mesta ven na plano. Spočila sva se za silo. Mahoma je minil Solkan in Sveta gora je stala pred nama. Zavila sva v Soško dolino.

„Goljufalo naju je,“ je siknil jezno skozi zobe Luka in pogledal gori proti nebu: „Nocoj še bova mokra!“

Nad ozko dolino so viseli črni oblaki, grozeč hitečemu popotniku.

„Saj prideva še do kake hiše,“ sem ga tolažil.

„Seveda sprejeli naju bodo z obema rokama in se nama zahvaljevali za prečastiti obisk,“ je govoril z žolčem Luka.

„Sicer se pa počasi pripravlja na dež. Hitiva toraj!“

Ob cesti je stala skupina hiš. Šla sva mimo in nisva potrkala.

Temnilo se je hitro. Oblaki so se čudovito zgostili in dolino je napolnila megla. Hitela sva, da, skoraj bežala po cesti spotikovaje se v temi ob kamenje in zaletevaje se v kantone in obcestne rante. Postal je še bolj temno, megla gostejša in začelo je pošteno deževati.

V daljavi se je zasvetila luč. Samotna hiša je stala ob cesti. Polna upov sva potrkala.

„Za pet ran . . .“ sva prosila.

„Srečno pot!“ — Moški se je zadril iz okna in ga zagrnil z rožastim zagrinjalom.

Stala sva nekaj časa pred hišo. no vrata se niso odprla.

Preklinjajoč in roteč sva bežala dalje. Nakrat je stalo pred nama nekaj temnega; zopet hiša. Tipaje sva se priplazila

tje. Bila je lesena šupa. Otipala sva vrata, odprla in vstopila. Prižgal sem žveplenko in ogledala sva si notranjščino. Nekaj orodja je ležalo tam in polomljen voz. a kar naju je najbolj razveselilo, v kotu kup sena in slame. Molče sva si napravila ležišče in trudna legla.

„Ste videli v Gorici tistega berača? Iz naše vasi je doma, spoznal sem ga. Bil je bogat oštir in če sem se kedaj vrnil domov, me je gledal postrani in me zaničeval. No, časi so se spremenili in sedaj ima bogastvo.“

Spomnil sem se na tisto gnusno postavo beračevo in tudi, da me je Luka sunil in zadovoljno rekel: „Poglejte ga, kako je nemaren!“ — Videlo se je na glasu, kako mu to dobro de, da ga vidi tako propalega. Pa res! Lukovo življenje, ki me je zanimalo celo pot.

„O Luka, pripovedujte kaj, kako ste živeli.“

„Pa toraj, da ne bo dolg čas,“ je odvrnil dobrovoljno.

Tedaj mi je Luka pripovedoval zgodbo svojega življenja med enakomernim kapljanjem deževnice, ki je uhajala skozi slabo streho. Med tem, ko je pripovedoval sem začutil v srcu neko čudno čustvo: kakor strah in tesnoba pred nečem neznanim. Morda je bila samo sentimentalnost, zakaj ob takih žalostnih zgodbah postaja človek rad sentimentalen. Morda! Kdo ve!?

### III.

Luka je pripovedoval:

„Ko sem dovršil vaško šolo, so me hoteli dati pa vsej sili študirat. Da imam glavo, sta dejala župnik in učitelj in jaz sem bil ponosen; kajti malo jih je še šlo študirat iz naše vasi. Pred petimi leti je šel sosedov, pa nismo nič več čuli o njem, najbrž je lakote poginil v mestu. V naši vasi ima namreč Nемеc fabriko in vsi smo hodili delat tje. Da v taki vasi ni bogve kaj bogatije, veste dobro. In tako sem ostal doma in delal tujim ljudem.“

Teško mi je bilo živeti tam med našimi hribi. Človeka tam ubijajo, tako prav počasi. Počasi mu izpijajo kri, počasi od kapljice do kapljice. Vsa vas je raztrgana in ubožna, komaj da so gostilne nekaj lepše, a za vasjo leži fabrika, smrdeča in strupena, in gospodski dvorec zraven. To je nekakšna vseobčna pijavka. Pogledaš po vasi, pogledaš po ljudeh, pogledaš po poljih in gozdih, vsepovsodi je vtisnila fabrika svoj neizbrisni pečat. Teško je živeti v taki vasi mlademu človeku, ki ima glavo polno mislij, srce polno hrepenenja. Vstvarviš si takole v mislih ves drug svet, vse lepše razmere in ne moreš se privaditi na obstoječe, z eno besedo, postaneš nezadovoljen in hrepeniš proč kamorkoli.

Hej, dosti nas je bilo takih! Telo ti je oblečeno v žakljevino a duh se ti sprehaja po bleščečih dvoranah. Mnogo jih je pomrlo, nekateri so se udali v svojo usodo, a marsikateri je izginil tako nenadoma iz vasi.

Tudi jaz nisem vzdržal.

Lepo poletje je bilo takrat in naši ljudje so stavkali: zadnjikrat so se vzdramili in zahtevali svoje pravice. A narod ni dosegel nič in meni je postalo neznosno. Toraj še vedno naprej po tej smrdeči kaluzi? Ko bi se bilo kaj doseglo, bi bil ostal in robotal dalje. Lepega večera sem se napotil in zapustil rodno vas, stariše, brata in sestre.

Tako lepa noč je bila in jaz sem dihal prvič vase svobodni zrak. Vse je bilo moje, ves svet. Neumen sem bil tedaj, hrepenjenja poln, pa lepi so bili tisti časi, rad se jih spominjam. Spoznal sem, da je lepota ustvarjena ravnotako za mene, kot za debelega fabrikanta ki si ogleduje iz svoje vile recimo krasoto večernega morja in si želi, da bi se vse te krasne barve spremenile v zlato, srebro in drago kamenje. Ni pravica, da uživa jeden vse, a drugi se ugonablja v blatu. To spoznanje je prišlo in mene so imeli povsod radi tega za nevarnega človeka. No bog z ljudmi, neumni so . . .

Prišel sem toraj v Trst. Od česa boš živel, kje stanoval? To so bile prve skrbi. No, dela je bilo dovolj. V fabrike nisem hotel iti, bil sem teh pijavk sit do grla. Šel sem tedaj v ladjo-stajo in se tam vdinjal, premetaval zaboje in vlekel žaklje na ladje. Včasih mi je huda predla, pa se je že pretrpelo. Sicer pa nisem bil vedno v Trstu. Takole pomladi me je gnalo vedno po svetu. Prehodil sem vse te naše kraje in delal po različnih mestih v Istri in hrvatskem primorju. Na zimo sem se zopet vračal v Trst.

Pa tudi mesta samega sem se naveličal. Ker sem vzljubil morje, ki učinkuje name z neko privlačno silo, sem se podal in se vdinjal pri nekem ribiču za pomagača. Veselo je bilo tisto življenje, dasi naporno in nevarno.

Cuden sem postal tiste mesece. Če si tako v mestu na tesnem, so tudi tvoje misli majhne. Nimaš drugih skrbij, kot da odganjaš lakoto in da je tvoj mehur poln tobaka. In pri tem se ti zdi, da opravljaš bogve kako imenitno in težavno opravilo, misliš, da si mučenik, z eno besedo: prepričan si o velikosti in pomenu tvoje častite osebe. O neumnež! Pa če si tako na morju in vidiš njegovo neizmerno moč in svobodo, se zazdiš samemu sebi tako majhen in ničev, da ti postane vse tisto pehanje in stremljenje ljudij smešno in brezmiselno in čudiš se, kako si mogel živeti v takem vzduhu. Nestalno ti postane srce, želi ti v svobodno naravo, nakratko, postaneš popotnik in vagabund. No, že tedaj bi se bil napotil kamorkoli brez cilja in za vselej. Pa sem se zaljubil in povrh še oženil. Kaj sem le mislil tedaj!?

Jutro je bilo prekrasno in ravno smo se vračali iz ribjega lova. Tedaj sem jo ugledal prvikrat in mahoma sem se zaljubil vánjo. Sedela je blizu obale in popravljala mreže ter nas veselo gledala, ko smo, se pojoč zibali proti bregu. Lepa je bila in rada



me je imela. Sploh je bila čudna ženska. Sedela sva časih po delu pri bregu in me je poljubljala in se divila mojim načrtom, mojim mislim, a drugi dan me je podila od sebe rekoč, da noče imeti nič opravka s takim veternejakom in nestalnežem. Pa njene oči, še zdaj me pogreje ob spominu nanje, so napravile iz mene vse. Pustila sva slabo službo pri ribiču in se vrnila v mesto. Jaz sem zopet hodil na delo, še v fabrikah sem delal včasih. Spoštoval sem zopet tisto nespametno mestno življenje in pazil na postave in naredbe. Srečen sem bil tedaj, če se to lahko imenuje sreča, no, pa recimo vsaj zadovoljen. Sicer se me je od časa do časa zopet lotevala ona stara nestalnost, pa ona me je pogledala s solznimi očmi in vztrajal sem. Prijetno je bilo tedaj. Delaš celo dopoldne v pristanu kot neumna živina in komaj čakaš, da zazvoni poludne. Obrišeš si znojno čelo in se vsedeš kam v senco. Tedaj pride ona in ti prinese kosilo. Pokaže se izza ogla in ko te ugleda, pospeši korak. Začneš jesti in čutiš, kako te gléda z ljubeznjivimi očmi. Odješ, prižgeš pipo in se pogovoriš z njo. Nič ne čutiš, da si truden, in ko zapoje zvonec, se vesel vrneš na delo. . .

No, pa sreča je opoteča in kako bi bilo mogoče, da bi se jaz čutil srečnega!? Živela sva tri leta skupaj in imela otroka, pa je dete kmalo umrlo. Neverjetno in smešno se mi sedaj zdi, kako da sem jaz upal imeti kedaj potomstvo. Zakaj, to bi bila velika nesreča. Kmalu za otrokom je umrla tudi ona, hudá bolezen jo je zmogla.

Bil sem zopet na istem stališču kot pred leti in žal mi je bilo, da sem sploh vse začel. K vragu se tisto življenje, umerjeno po razmerah in navadah, ko se lahko živi tudi tako.

Zapil sem vse, kar sem imel, in nisem bil trezen nad leto dni. Ko sem se streznil, ali bolje, nisem imel več denarja za pijačo, se mi je v srcu z vso silo oglasilo staro hrepenenje in nisem se mu več ustavljal.

Tako sem toraj postal deseti brat, popotnik brez miru in cilja. Hej! koliko let že romam in koliko sveta sem že obredel! Bil sem že povsod, na vseh cestah in v vseh deželah. Seveda se ne manjka težav v takem življenju, pa po večini je prijetno in vseh radostij polno.

Sedaj sem delal v Trstu, pa grem domov malo pogledat. Potem grem na Dunaj. Veselo je gori in mnogo se vidi. Delam samo zato, da me oblasti ne primejo kot brezdelnega in brezkoristnega postopača in da je nekaj cvenka v žepu.

Ljudje so neumni, da me zaničujejo in se delajo boljše od mene. Kaj ima in nezadovoljen leže v grob in izgine. Pride smrt, izgineš s površja in vseeno je, kako si živetaril. In za tak rezultat bi se naj človek ubijal in trudil, zatiral vse svoje hrepenenje in nič ne vžil lepote sveta? . . .“ Obmolknil je in duh sentimentalnosti je plaval po borni šupi. Še marsikaj sva se pomenila in pozno je že bilo, ko sva utrujena zaspala . . .

## IV.

Stopil sem iz šupe. Še je deževalo in gosta megla je napolnjevala vso dolino. Bilo je nemogoče iti naprej. Vrnil sem se v šupo k Luki, ki me je klical.

„Še dežuje? Prokleta!“

„Kar spiva naprej, dokler ne neha!“

„Magari“, zazehtil sem resignirano in se vrgel nazaj na ležišče.

Megla se je vzdigovala iz reke in mrazilo naju je, ko sva šla naprej po cesti. Pust je tisti del doline. Nobenega polja, nobene hiše in ni prijazne cerkvice na griču. Cesta, potem šumeča Soča in na oni strani železnica, a nad nama oblačno nebo. Pusta slika!

Skakala sva čez luže in si škropila obleko. Jezno se je držal Luka in godrnjal nerazumljive besede.

Zdaj pazdaj je napolnilo vso dolino šumenje. Pridrdral je hitri vlak in potniki so gledali brezskrbno skozi okna. Včasih nam je še kedo zamahnil z roko kot v posmeh.

Luka je jezno zaškrtal z zobmi ob takih slučajih, pogledal v tla, pljunil zaničljivo in zarenčal:

„Lahko njim, tepcem!“

Dolina je postajala širočja in ob vznožju hribov so stale prijazne vasice.

Zožila se je zopet dolina in pred nama je ležal Kanal, kot jata sivih golobov stisnjen med reko in hribi. Solnce je prodrlo skozi oblake in obsijalo kraj, da se je ves lesketal in vzrhtaval od prevelikega bleska.

Zjasnilo se je i Luki temno lice in veselo je gledal tje na hiše.

„Potrebna sva ga že,“ je dejal in mežikal z očmi —

Prepotoval sem žnjim še vso Soško dolino tje do planin. Tam sva se ločila. Šel sem namreč preko hribov v Bohinj.

„Spomnite se me včasih,“ je dejal ob slovesu in mi stisnil roko. —



ELVIRA DOLINAR:

## NAŠE STANOVANJE.

**L**ord Chestenfield pravi nekje v svojih spisih: „Živi pod svojim stanom, obleci se po svojem stanu ter stanuj nad svojim stanom.“

Te besede mi pridejo vedno na misel, kadar hodim čez vas, mimo revnih bajtic vaških prebivalcev.

Stanuj nad svojim stanom!

A glej, kako ti je to bivališče, taka revna bajtica, komaj da bi zadostovala nemi stvari, a v njej bivajo ljudje, udje kultiviranega naroda. Slaba slamnata streha visi doli, skoro da ne do tal, da jo z roko lahko dosežeš. Njej primerna je seveda tudi višina sobe, koje strop tudi lahko dosežeš z roko, ako jo vzdigneš nad glavo. Male luknjice v steni, ki si nadevajo ponosno ime „okna“ skrbe, da dohaja nekoliko svetlobe v notranje prostore. Prav svetlo seveda ni nikoli notri. Da bi se pa čez te male odprtine moglo stanovanje temeljito prezračiti je naravnost izključeno. Toda prebivalci tega stana tudi ne reflektirajo na čisti zrak. Tako so vajeni na zaduhlo, smrdljivo atmosfero, da jo brezbrizno vdihavajo, kot bi bila najsvežjša sapa božja.

Kuhinje v tem stanu niti. To bi bil menda nepotrebni luksus. Veža mora služiti ob jednom za kuhinjo. Ker pa tudi dimnika ni, je ves prostor črno zakajen. Dim se vali prosto pod ostrešek, kjer prevleče vse tramove s temnorjavo barvo.

A v takem bednem bivališču prebijejo ljudje celo svoje življenje, a niti na misel jim ne pride, da bi moglo biti lepše, boljše.

A oglejmo jih ob nedeljah, ko se dekleta opravljalo k maši. Uže uro pred odhodom se suče v svoji kamrici, razprostira svoja na trdo polikana, s čipkami obšita doljna krila, razgrinja lesketajoče svilene robce, izbira izmed obilnih oblek, katerih vsaka je drugega kroja, z drugačnimi krepincami, svilenimi okraski, čipkami, žametom in bog si ga vedi s čim še obšita, ter se ne more odločiti, ali bi oblekla to ali ono.

A ko je že zdavnaj oblečena se še vedno in vedno ogleduje v malem zrcalcu, naslonjenem ob steno, je-li res dosti lepa, je-li vozal na robcu pod brado na pravem mestu in kaj je še takih skrbi.

Pridejo prazniki. Ne samo veliki prazniki o veliki noči in o božiču. Ne saj se vrste tudi med letom prav po gosto. Predpustni dnevi, binkošti, botrinje, godovne i. t. d. koliko skrbi imajo uboge gospodinje ob takih časih. Pripravljati morajo kolače in potice različnih vrst, zaklati morajo različne kuretine, da skrbijo tako za potrebno pečenko. Gospodar dodane še kako pujsa, a od mesarja donese še par kil govedine. Potom pa vzame še tisti veliki, celi družini priljubljeni ključ, pa hajd k hramu po „pit“. Tako, zdaj se bojo dali svetki dostojno vršiti.

Tako skrb opažamo vse povsod za obleko in lišp, za živež in pijačo. Le edino stanovanje je zanemarjena pastorka, za kojoj se nihče ne pobriga. Zanj primanjkuje vedno sredstev.

Vendar je tako ravnanje skrajno krivično in nespametno; kajti od dobrega, subega in zračnega stanovanja je odvisno zdravje njega prebivalcev. Človek potrebuje gotovo množino zraka. Ako tega nima, mora njegov život hirati. Najpoprej opažamo hiranje pri nežnih otročičih, ki postajajo blede, medli in žalostni. Zaostajajo v rasti, a ker se njih život ne razvija, hira

navadno tudi duh. Mene vedno v srce zaboli, če vidim tako blede, tiho dete, kojemu se na nežnem, prozornem obrazku pozna, da je prebilo zimo v tesnem, zaduhlem prostoru.

Najhujša sovražnica človeškemu zdravju pa je vlaga. Stene, naj bodo, že zidane ali drvene, ne zapirajo zraka do kraja. Kakor vsaka tvarina, tako je tudi stena luknjičasta (porozna), to se pravi, ona ima v sebi vse polno nevidno majhnih luknjic, čez koje more zrak prihajati v notranji prostor. Tako se zrak v sobi tudi pri zaprtih oknih vedno po nekoliko menjava. Ako je pa stena vlažna, napolnjene so te luknjice z vodo; zrak tedaj ne more prehajati čez njo ter se ne more menjavati. Vsi strupeni plini, ki jih izdihavajo prebivalci hiše ostajajo tedaj v njih. Zrak se torej veliko hitreje pokvari ter postaja za dihanje nesposoben. Vrhu tega pa upliva še vlaga sama po sebi jako škodljivo na človeško zdravje. Taka hiša tedaj sploh ni vporabna za stanovanje.

Toda tudi dobro, suho stanovanje se zamore po napačnem ravnanju pokvariti ter postati vlažno. Če na primer soba ni dosti zračena, ne utegnejo vodne pare, ki jih prebivalci izdihavajo uhajati. Posedejo tedaj na stene, ki morajo postati s časoma mokre. Še hujše je, ako se v sobi perilo suši. Vsa voda, ki se nahaja v perilu spuhti v zrak, a ker ne najde izhoda, posede na stene. Ako hočeš tedaj obdržati svoje stanovanje suho in zdravo, ne zabi je temeljito zračiti vsak dan.

Često vidimo po hišah namesto podnic samo tako zvani tarac ali celo samo zbito zemljo-illovko. Tak pod ni samo nelep, ampak tudi neprijeten in škodljiv. Saj ni moči take sobe nikdar popolnoma očistiti. Ko se zemlja posuši, dela se neizmerno veliko praha, ki se vzdigne v zrak, se posede po vsem pohištvu ter prevleče vse z nesnago. Posebno neprijeten pa je po zimi vsled mraza, ki ga v sebi drži. Naj si bo peč stem bolj zakurjena, na tleh bo le vedno mrzlo. Ako so pa še mali otroci pri hiši, ki še po tleh posedajo ni čuda, ako jih, če že ne zamori, pa vsaj hudo oškoduje. Umen gospodar si bo tedaj rajši pri čem drugem pritrgal, samo da si zamore podnice v hišo preskrbeti.

Toda i najlepše stanovanje je pusto in zoprno, ako ni skrbno snaženo. Ne zadosteje pa, da bi bilo vsako jutro le pometeno. Kajti pri pometanju se vzdiga veliko praha, ki se potem po pohištvu, po oknih in vratih posede. Treba torej vsaki dan po pometanju tudi čedno prah pobrisati in sicer ne samo z mize in klopi, ampak tudi z družega pohištva, z vrat in oken, sploh povsod, kamor se ga je kaj poselo. Kako klaverno zgleda, ako more solnce le s težavo čez zaprašena okna v sobo posvetiti. Kako prijazno in prijetno pa je, ako se vse leskeče snage, a prijazni solnčni zarki prihajajo nemoteno čez čisto steklo v stan.

Ni pa dosti, da gospodinja svoje stanovanje snaži. Treba tudi skrbeti, da se snažno ohrani. Torej zabraniti treba vse, kar bi ga zamoglo ponesnažiti. Tako imajo n. pr. gospodinje



navado, da spruščajo pri svojem delu odpadke kar na tla, od koder jih potem ob priliki kam v kot pometajo. Ako n. pr. ruži fižol, spusti brezbrizno vse komuške na tla. Tam se često pogazijo, da se podnice od njih ponesnažijo. Veliko bolj umestno je, spustiti take odpadke takoj v kako košaro ali skledo. Tako si prihrani gospodinja tudi delo pospravljenja.

Naj omenim tudi še tisto nesrečno plivanje po tleh. Kako naj bo stanovanje prikupljivo, ako je vse polno pljunkov na tleh. To ni samo grdo, temuč naravnost gnjusno. Sicer je pa plivanje samo grda navada, ki je vrh tega še zdravju škodljiva. Posebno možki so ji jako udani. Ako bi se pa gospodinje zavzele, bi zamogle i to slabo navado iztebiti.

Niso sicer stanovanja vseposod tako slaba, kot sem je tu načrtala — hvala bogu. Toda v občé Kranjci še veliko preslabo stanujejo. Ko bi se le ljudje enkrat zavedli, da je prostorno, zračno stanovanje zdravju potrebno, nikakor pa ne, kakor nekateri mislijo, potrata. Naj bi gospodinje tekmovalé rajši v tem, katera ima lepše stanovanje, nego z oblekami in velikonočnim pecivom. Kot geslo naj jim pa bodo besede:

Stanuj nad svojim stanom!



M. M. SELJANOV

## BREZ LASTNE KRIVDE.

**K**uhar je živel tako, kakor živi mnogo slovenskih dijakov, namreč v bedi in pomanjkanju. Stanoval je v temni podstrešni sobici, ki je bila jako tesna, ozka in dolga; svetloba je prihajala notri skozi majhno okno, solnce ni nikdar posijalo v Kuharjevo stanovanje.

Od doma je dobival le majhno podporo, prepuščen je bil skoro sam sebi. Kmalu potem, ko je prišel v to sobico, mu je umrl oče in od takrat ni dobival od doma več nikake podpore. Majhno posestvo je komaj preživljalo njegovo mater in njena dva sinova, ki sta bila oba mlajša od Kuharja. Kuhar je moral živeti na svojo roko, če je sploh hotel živeti.

Zaprle se je v svojo sobo, brigal se ni skoro za nič. Včasih je sedel po cele ure pri knjigah, toda učil se ni. Zadnji čas je v šoli jako nazadoval in njegove učitelje je začelo skrbeti, kaj bo, če bo vstrajal na tej poti. Kuharja pa tudi to ni skrbelo, ali izdeluje dobro ali slabo; bilo mu je vseeno. Družbe se je ogibal, najrajši je bil sam s svojo revščino. Veselja ni maral. Če je slučajno prišel

med vesele tovariše, se ni udeleževal njihovega pogovora, navadno je poslušal, kaj govorijo med seboj, ali pa sploh poslušal ni.

Že dva meseca ni plačal stanovanja. Včasih ga je zaskrbelo, kako bo plačal. Sploh pa se tudi zato ni dosti brigal, ker ga je gospodinja pustila pri miru in ga ni tirjala.

Ko pa sta pretekla dva meseca in Kuhar ni plačal, se je oglasila gospodinja. Opomnila ga je s prav mehкими besedami, bolj prosečimi nego tirjajočimi, ker je bila dobra žena, da naj plača, ker je sedaj velika draginja in ji je pošel ves denar.

Kuhar ie takoj zapustil sobo in odšel na ulico. Dolgo je hodil po mestu, iz ulice v ulico. Srečaval je različne ljudi, gospode, delavce, postrežke . . . Kuhar se ni dosti brigal za ljudi, ki jih je srečaval, hodil je z eno samo mislijo okoli . . .

„Kje bi dobil denar, da bi plačal stanovanje?“

Bilo je že proti večeru, ko je prišel pred hišo bogatega advokata.

„Mogoče dobi tukaj kaj . . .“

Ni pomislil, ali bo dobil advokata doma ali ne, ampak je stopil v hišo in se napotil po stopnicah. Ko je stopal po stopnicah, mu je bilo tako tesno in čudno pri srcu in tisti trenutek si je mislil, da bi bilo bolje, da ga ni na svetu. Čutil se je ponižanega, da mora prositi pri tujih ljudeh, ki ne poznajo njegove revščine in ga bodo morda zapodili kakor cigana.

Ko je prihajal v drugo nadstropje, mu je prišel na stopnicah naproti advokat. Menda je slučaj tako hotel. Kuharju se je glas tresel, ko je govoril, kaj bi rad, in advokatu se je smilil. Spoznal je njegovo revščino in posegel v denarnico.

Kuhar je spravil denar in se tako razveselil, da se je skoraj pozabil zahvaliti. S hvaležnostjo v srcu se je vrnil na ulico. Ko je prišel na ulico, se je ustavil pri svetilki, da bi pogledal, koliko je dobil. Skoro se je prestrašil, ko je zapazil, da s tem ne more poravnati niti tretjine dolga. Obšla ga je velika potrnost in skoro bi se bil razjokal.

Slučajno pa je prišel tisti trenutek mimo njegov sošolec Svidrin in zapazil, da ima Kuhar denar. Hotel je izrabiti to priliko. Pristopil je k njemu in ga prijazno pozdravil. Ta večer je bil jako prijazen in Kuhar se je čudil njegovi prijaznosti. Ker pa je bil potr, ni mogel uganiti, zakaj bi bil Svidrin nocoj tako prijazen, ko vendar še skoro nikdar ni spregovoril z njim ravno preveč prijazne besede.

V vsej svoji prijaznosti je Svidrin stavil nazadnje predlog, da bi šla v gostilno.

„Plačam vse sam, glavna stvar je, da greš z menoj, jaz ljubim družbo in najhujše bi mi bilo, če bi moral živeti sam, tako na primer kakor ti, ki vedno tičiš v svoji sobi in za nikogar ne maraš. Dokler smo mladi, moramo biti veseli.“ Tako je govoril Svidrin, Kuhar pa ga je ubogal.

Šla sta.

Svidrin je naročil vina in tudi jedi je nekaj naročil. Nato je sedel prav ugodno za mizo. Ko je bilo treba plačati, je Svidrin izginil; Kuhar še celo zapazil ni, kdaj ga je zmanjkalo. Čakal ga je dolgo, celo uro, toda Svidrina ni bilo od nikoder. Kuhar je ostal sam, moral je plačati. Plačal je. Razjezil se je strašansko, vse je besnelo v njem. Če bi bil dobil Svidrina tisti trenotek, gotovo ne bi bil prišel zdrav iz njegovih rok. Nato si je zopet naročil in pil, pil, pil je celo noč . . .

Proti jutru se je vrnil pijan domov, spal je cel dan, v šolo ni šel.

Tako je nastopil Kuhar pot pogube, toda brez lastne krivde.



S. CELESTINA:

## NOCTURNO LJUBEZNI.

V sobi je bilo polmračno . . .

Zunaj so viseli težki, svinčenosivi oblaki . . . na drevju se je lesketalo ivje. Po dolini navzgor je šustelo, vel je veter in raz drevja se je usipalo to ivje. Odnášal ga je veter in v zraku so se delali snežnobeli pajčolani.

V peči je prasketal ogenj . . .

Marta je sedela ob peči in prisluškovala tem tajinstvenim glasovom plamenov. Njene velike otožnolepe oči so strmele ven v čar zimskih pokrajín. V daljavi so se razgubljale gore.

„Marta!“

Dotaknil se je Ivan njenih rok in obmolknil. Pogledal v njene oči. V njih je bila žalost.

„Spominjaš se še onih časov. Ne, ti si že davno pozabil“, je rekla trudno.

„Često mislim na nje . . . Sedela sva v vrtu. Cvetke so dehtele, usipalo se je cvetje . . . in ti si se smehljala. Marta, cvetje je padalo tebi na glavo, vpletalo se v tvoje lase. Jemal sem ti cvetje iz las . . . in poljubil tvoje ustni . . .“

„Šel si potem daleč . . . daleč . . . Stala sem tedaj gori na verandi. Peljal si se po beli cesti . . . in doli na ovinku si se ozrl.“

„Vedel sem, da si na verandi, čutil sem to . . . Da bi ne šel nikdar nikamor, ostal tu pri tebi. Marta . . . zakaj? Vidiš, mislil sem često o tem . . . tako po noči. Človek hoče dalje . . . in naposled ne more nikamor, običi in niti nazaj ne more. Čemu vse to! Kje je odgovor?“

„Nekdaj . . . in to je bilo tedaj. Ljubil sem svetle jasne dneve, ko sije solnce in se vidi daleč na okolu. Po polju cveto ređi makovi . . .“

Zamišljeno je govoril Ivan, vedno tišje . . . Besede so se porazgubile v mrmranju plamenov. Sklonil se je in poljubil ji roko.

„Tedaj sem te ljubil, Marta,“ je dejal mirno. Samo glas se mu je tresel.

„Ne muči me, Ivan! Pripoveduj dalje.“ Govorila je tiho, boječe in kakor v snu ponovila.

„Izginil si za ovinkom . . .“

„Hodil sem sam . . . ne — ti si bila z menoj. Mislim sem vedno na te. Tudi takrat . . . Tako žalostno je bilo tam daleč — — za onim ovinkom. Videl sem mnogo ljudi, šel sem za njimi . . . Niso poznali ljubezni — — — zdelo se mi je, da hodim med mrtvimi.“

„In zato si postal tako žalosten?“

„Ne, Marta! Bil sem srečen, vsa ljubezen, ki jo niso hoteli ljudje je ostala tebi. Videl sem te pod jablano, kako se je usipalo cvetje . . . To lepo belo cvetje!“

In enkrat . . . Snežilo je. Hodil sem v mraku po mokri eesti. Sam. V svitu pouličnih svetilk so se bleščale drobne snežinke. In tedaj se mi je zahotelo po ljudeh. Videl sem se v samotni in začel iskati človeka. Šel sem iz cvetoče livade na blatno stezo in zašel v močvirje. In tam sem našel cvetko, belo — nežno . . .

Marta . . . tedaj sem pozabil na te.

Ljubil sem ono belo cvetko.

„In ona?“ je vprašala Marta nemirno.

„Mi je lagala! Njene ustni so šepetale ljubezen, njeni poljubi so bili žareči, srce pa je bilo ledenomrzlo. Hodila sva po parku in snivala življenje. Često sva stala visoko gori nad deročimi vodami . . . tako proti večeru in gledala preko penečih voda po dolini. Zahajalo je solnce — umiralo v krasoti večera. Nebo je rdelo . . . ona se je smehljala in mi govorila o ljubezni.

In verjel sem. Pomislil nisem, da cvetke v močvirju zveno — zamro . . . segnijejo. Vedel nisem, da izgubijo svoj čar — ako jih prenese kdo na cvetoče livade. Dati sem ji hotel življenje — in zato sem ji vzel življenje. Izgubila se mi je v blatu — morda je že zamrla.

„Tudi jaz blodim od tedaj po močvirju,“ je vzdihnil Ivan bolešno. Njegovo lice je bilo blede.

„Ne govori tako! Izgubil si življenje — ali solnce zaide in zopet vzide. Cvetke zamro — ali zopet zadehte po zeleni livadi. Ivan . . . ti veš, da te še vedno ljubim . . .“

„Vem, Marta! Ali sedaj je prepozno — glej, jaz sem nesrečen. Hotel sem srečo in ko sem jo imel, je zahrepenelo v meni po svetu. Blodil sem in izgubil vse. — Ne, Marta — ni mogoče. Ljubim te — bolj kot sem te pod cvetjem, ali bojim se trnja — — meni je zastrupljena duša.“

V njegovih besedah je bil obup. Marti je prišla solza v oko, zalesketala se je v odsevu plamen. Jasna in čista solza ljubezni. Njena roka se je ovila njegovega vratu, nagnila je k njemu glavo in ustni so dihnile na njegove.

Vztrepetale so njegove ustne, čutil je na licu solzo ljubezni in vzbudilo se je v njem upanje.

Zunaj je nastala noč. — Veliko temno nebo se je zjasnilo in zažarele so zvezde.



## SMEŠNICE.

Iz ulice.



*Mlada gospa:* „Niste tudi eden izmed onih, kateri so mojega so-proga odvrčali od najine ženitve.“

„Nasprotno, milostljiva, takrat smo bili najboljši prijatelji.“

V šoli.



*Učitelj:* „Otroci, danes sem bil z vami jako nezadovoljen, ker mi bilo miru. Jutri mora biti molk, da bi se slišalo miš skakati.“

*Učenec:* „Prosim, gospod učitelj, smem prinesiti jutri miš s seboj?“







Razpisujemo danes

## šesti natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve naj se dopošljejo najkasneje do 15. junija. Naslov: „DOMAČI PRIJATELJ“ v PRAGI VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih družin.

Število rešenih ugank ne odločuje, ena zadostuje.

### Cene so:

1. „Mamin ljubček“ (dekorativni kip po sliki).
2. Zofka Kveder - Jelovškova: „Iz naših krajev“ (krasno vezana knjiga).
3. Pogled na Miramar (slika v okvirju).
4. Jardiniera.
5. Ivan Cankar: *Pohujšanje v dolini Šent Florjanski* (krasno vezana knjiga).
6. Vrček s pokrovčkim.
- 7.—8. Posodice za kavo. (Tri skudelice in krožniki z napisom „Vydrova žitna kava“).

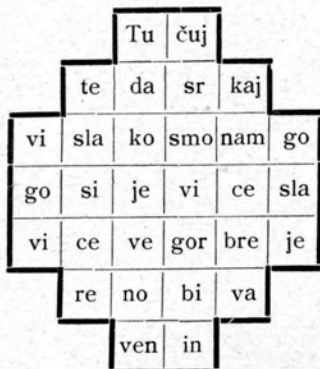


## 48. Uganka.

V. Franchetti, Ljubljana.  
Sto prstov, nog deset  
duš pa ena manj ko pet.  
Povej! kaj že to je spet?

## 49. Konjiček.

Sava Burič, Emona.



## 50. Uganka.

Ivan Kok, Potoče.

Kadar služim pri kovaču  
delam, da se ogenj kaže.  
Znam napeve vsake baže,  
ker na godbo se razumem.  
V cerkvi službo so mi dali,  
tam pomagam organistu,  
da mu zapoje piščali.  
Kmetič naš pa mene rabi,  
da mu žito, moko hranim.  
A po vinorodnih krajih  
tudi vina se ne branim.

## 51. Besedna uganka.

B. Koran, Bočna.

Tri značijo črke posoda pleteno;  
tri druge pa ti imenujejo ženo.  
Ako pa združiš besedi obe,  
dobiš na Notranjskem vasice ime.

## 52. Homonim.

Mart. L. Grobelnik, Celje.

Teci —, — že žvižga,  
o, gorje, če — zakasniš ta!

## 53. Številna uganka.

Svojmir Svojmirov, Ljubljana.

Če da srečo 1 2 3  
bodemo imeli dosti 3 2 1.

## 54. Pregovor.

Val. Zavrh, Begunje.

= li nedelja brez a?

## 55. Spomenik.

Vinko Seljan, Ljubljana.

a . . . . .soglasnik  
a a a . . . . .mera za čas  
a a a a . . . . .zelišče  
a c c č č . . . . .ropar. ptica  
d d d e e . . . . .geom. telo  
e e e f i . . . . .slik. orodje  
i j j k k . . . . .na nebu  
k k k l l . . . . .miz. orodje  
m n n o o . . . . .glodavec  
o o o p r . . . . .rastlina  
r r r r r . . . . .posoda  
š t t u v v z . . . . .mož. ime

Po sredi navzdol naj se bere  
ime slovenskega pesnika!

## 56. Računska naloga.

Mir. Svoj iz Udmata.

Jakec vpraša Mihca, koliko u-  
čencev je v njegovem razredu.  
Mihec, ki je bil šaljiv dečko mu  
odgovori: „Če bi nas bilo še en-  
krat toliko, kolikor nas je in še  
polovica in četrтина, in še ti zra-  
ven, bi nas bilo ravno sto.“ Ko-  
liko nas je?

## 57. Tajinstveni napis.

J. S. Bevk, Zakoja.

Domačije j. april t.

## 58. Besedna uganka.

Branko iz Bočne.

K nam prišel je čez m —,  
mesarjev pes, vsakdanji g —,  
ki, naj je svetek al p —,  
vsak dan dobiva svojo k —.

### Rešitev ugank v 4. številu.

26. Rokovica. 27. Prst. 28. C, pet, cesar, gad r. 29. Bodljivi kravi Bog ne da rogov. 31. Lazar. 32. Pravdo brani vdove! 33. Madrid, Berlin. 34. Tujec, osoda, Vesna, sliva, kupec, vojak, sluga, obraz, večer, njiva, kočar: Josip Jurčič.

30. Kdaj srečno moje bo domovje?  
Rešitve njemu le še ni?  
Kaj mi razkrilo boš, valovje?  
Nadjá srce se in — boji!

### Rešitev ugank v 5. številu.

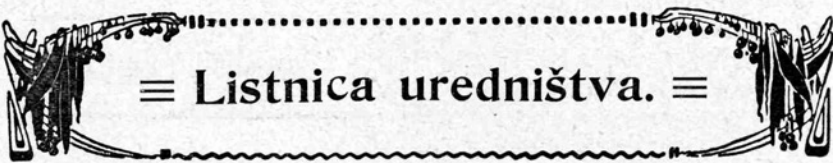
35. Praga, želva, Gradec, Iglava. 36. Slovo. 37. Poljedelec. 38. Misli. 40. Želod. 41. Laž hodi ob eni nogi. 42. Oto, tata, Oto. 43. Sol, los. 44. Skrinja. 45. Čas, nikar, časnikar. 46. Sok, ol, sokol. 47. K, kos, Kozje, oje, e.

39. Okusil zgodaj sem tvoj sad, spoznanje!  
Vesolja dokaj strup njegov je vmoril:  
Sem zvedel, da vest čisto, dobro djanje  
Svet zaničvati se je zagovoril.  
Ljubezen zvesto najti, kratke sanje!  
Zbežale ste, ko se je dan zazoril,  
Modrost, pravičnost, učenost, device  
Brez dot žalvati videl sem samice.

### Dobitki petega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

1. *Par majol. vaz*: Marija Puc, sopr. trgovca, Col pri Vipavi.
2. E. Kristan: „*Ljubislava*“ (knjiga): Malka Rozman, sopr. želez. uradnika, Škofjaloka.
3. *Pogled na Gruž* (slika): Ivan Mikuž, užitn. uradnik, Sodražica.
4. *Košarica za cvetljice*: Franja Šalamon, hči sodarja Selo, pri Vranskem.
5. Rado Murnik: „*Navihanci*“ (knjiga): Josip Kralj, sin c. kr. poštnega oficijala, Celje.
6. *Steklena skrinjica za cigarete*: Ivo Rop, organist, Luče pri Ljubnem.
7. *Posodice za kavo*: Marija Medvedič, krčmarica, Klana.
8. *Posodice za kavo*: Marija Ramovš, posestnica, Zg. Pirniče, p. Medvode.



### ≡ Listnica uredništva. ≡

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank itd. naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, Ilica 20.

Kmetica: Napišite kaj družega! Za prvi poskus je to prav dobra stvar, vendar preveč sentimentalna. Podhomski: Koš je res magnetičen. Sevenovič, Ribič. V. V., Devin, Dolški, Vojko, Jolko, Savinski, Taborski, Gorinski, Jovanovič V., A. S., Črnigoj, Dragovan, Boril: Ničesar sprejeto.

## Nekatera priznanja o „Vydrovki“.

**Fran Kresal**, nadsprevodnik v Trstu: Vaša Vydrova žitna kava je najboljša primes k zrnati kavi in tudi „Vydrovka“ sama je jako zdrava in okusna, posebno za slabotne ljudi. Zagotavljam Vas, da je v moji kuhinji ne bo nikoli manjkalo. Ker je toraj že primanjkuje, prosim zopet za eno 5 kg. vrečico.

**Hermína Mercina**, sopr. učitelja v Vipavi: Prosim, da mi čimpreje pošljete eno vrečico Vaše izvrstne žitne kave, ker brez nje ne najdem nadomestnega zajuterka svojim otrokom.

**Helena Divjak**, posestnica, Lava Celje: Ker se povsod tako priporočljivo govori o Vaši žitni kavi, prosimo da je pošljete tudi meni 5 kg.

**Mihael Bukošek**, viničar, Celje: Prosim, pošljite mi zopet eno vrečico Vaše dobre kave ker nam vsem ugaja.

**Rezika Jevšnik**, sopr. uradnika, Vič: Ker nam je prva pošiljatev Vaše žitne kave dobro ugajala, blagovolite zopet poslati 5 kg. iste.

**Janez Nagode**, posestnik, Ravnik 20, p. Hotederšica: Z zadnjo pošiljatvijo Vaše žitne kave sem bil jako zadovoljen. Priporočam jo vsem sosednim gospodinjam, ker je resnično izvrstna.

**Jože Zevnik**, tesar in posestnik, Plavž 17, p. Jesenice na Gor: Vaša žitna kava nam tako ugaja, da nemoremo biti niti en dan brez nje.

**Janez Pulko**, posestnik, Mala Zimica, p. Sv. Barbara pri Marib.: Zmanjkalo mi je Vaše izvrstne žitne kave, zato prosim, da mi takoj pošljete novo vrečico ker brez nje ne morem biti.

**Ivanka Robida**, likarica v Ljubljani: Z Vašo izborno žitno kavo sem jako zadovoljna.

**Franc Dolinar**, kovač, Poljane: Prosim, pošljite mi zopet 5 kg. Vaše žitne kave. Priljubila se nam je tako, da jo že enajstič naročam.

**Anton Černe**, mizarski mojster, Mevkuž, p. Zg. Gorje: Pošljite mi zopet 5 kg. Vaše žitne kave, ker mi je že pošla brez nje pa ne morem biti.

**Ivanka Gerdol** v Trstu, ul. Aquedotto: Prepričala sem se, da je Vaša „Vydrovka“ prav izvrstna.

**Gregor Plestenjak**, Zamostec p. Sodražica: Zahvaljujem se za Vašo izvrstno žitno kavo, ker nam prav dobro tekne.

**Valentin Orehovec**, čevljar, Kamenče, p. Braslovče: Pošljite mi 5 kg. Vaše žitne kave. Vreča je prazna, brez nje pa ne morem biti niti en dan.

**Dragica Piškur**, Ljubljana: Prepričala sem se, da je Vaša žitna kava v resnici nekaj izbornega, druge kave sedaj sploh ne morem uživati.

**Anton Omerzu**, čevljar, Krško: Pošljite mi z obratno pošto 5 kg. Vaše izborne žitne kave, ker brez nje bi težko prebili.

**Štefan Osojnik** v Radgoni: Pošljite nam zopet vrečico Vaše žitne kave, ker nam prav dobro diši.

**Marija Kos**, posestnica, Grant 11., p. Grahovo: Vaša žitna kava mi jako ugaja.

**Marija Kralj**, posestnica, Ljubljana: Vaša žitna kava mi jako ugaja sedaj mi je primanjalo, ter je močno pogrešam, pošljite mi takoj 5 kg.

**Janez Kolman**, ključavničar, Gerbin pri Litiji: Vašo žitno kavo ne morem zadostno nahvaliti. Ugaja mi izvrstno, vsled česar jo priporočam vsem.

**Franč Mihelič**, tesar, Kranj 170: Vaša žitna kava se mi tako dopada, da ne morem biti več brez nje.

**Helena Najžer**, posestnica Hum, p. Ormož: Ker brez Vaše žitne kave ne morem več biti, prosim, da mi takoj pošljete 5 kg. iste.

**Lovro Krašovec**, posestnik, Vrhnika: Za Vašo žitno kavo sem Vam jako hvaležen, ker me oprosti mnogih nepotrebnih stroškov.

---

**VSEBINA:** IVAN STUKELJ: V ljubezni in zvestobi. — ŠTEFAN POLJANEC: Stara historija. — LEVIN: Zadnji večer. — KORITNIK: Anica. — A. S. ODISEJ: Moderni deseti brat. — ELVIRA DOLINAR: Naše stanovanje. — M. M. SELJANOV: Brez lastne krivde. — S. CELESTINA: Nocturno ljubezni. — Smešnice. — Uganke.

---

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.  
Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.



## Vydrovi oblati

**VYDROVA TOVARNA HRANIL, Praga VIII.**

masleni	škatlja	25 kosov	. . . . .	2 K
„Destinn“	„	40	„	2 „
„Dessertki“	„	50	„	3 „



## = Pripravno steklenico =

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. A gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: **2 K 20 v**, zabojček 48 v, poštnino pa tu plačamo in si jo zaračunamo.

Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

## Svaritev!

*Cenjene svoje naročnike izrecno opozarjamo, da se „Vydrovka“ ne more dobiti pri nobenemu trgovcu na odtehtanje. Blagovolite nam naznaniti, ako Vam bode kedaj ponudena, da zamoremo takega nepoštnega prodajalca posvariti. Pri trgovcu se zamore dobiti „Vydrovka“ le v papirnatih zavitkih v teži po 100, in 200 gr., in ½ kg. za 10, 20, in 48 vin. - -*



## = NOVOST. =

### STEKLENICE ZA VYDROVO OTROŠKO MOKO.

Za večkratno potrebo, priredili smo za našo otroško moko steklenice. Kupite si jo enkrat za vselej, z daljšo množino jo pa le dopolnjujete. Je lepe oblike, iz čistega belega stekla za 80 vin. Napolnjena 3 K 20 vin. Z ozirom na steklenico prenaradimo pozneje tudi zamotanje za celi ½ kg. Vydrove otroške moke.

Mnogo mamic naroči 3 kg. moke naenkrat, ker taka pošiljatev gre poštnine prosto. Komur ljubo, blagovoli si to steklenico naročiti. Na konec ostane gospodinji vedno praktična bodisi za kavo, sadje in t. d.

## Vydrove juhne konzerve.

Upamo, da smo svojim dragim naročnikom vstregli z novo upravo juh. Sedaj jih že imamo.

I. v zavutih porcijah. V kartonu je 25 kosov juh po 6 vin. toraj za 1 K 50 vin.

II. 25 porcij prostih juhnih konzerv enako za 1 K 50 vin.

Vsak si toraj lahko naroči naše konzerve bodisi v škatlji s 25 kosi, ali pa za 25 porcij v zavitku po 3/4 kg vsake juhe posebej: grahove, gobove, lečne, riževe in rezančne po 1 K 50 vin.

**Prosimo za pozornost!** Kakovost in to izvrstna, je kakor prej.

Upravili pa smo naše juhne konzerve na ta način zato, da zamoremo konkurirati z vsemi do danes izdanimi „juhnimi kockami“ najsibodo katerekoli! Naše konzerve ne dajo „pravo mesno juho“, dajo pa juho dobro, za vsako kraljevsko mizo. Primerjajte in sodite.



## Cenik naših izdelkov.

### Vydrova žitna kava

poslana posebej v platnenih vrečicah poštine prosta 5 kg K 4'50

Otroška moka 1 kg. . . . . 2'40

Juhni pridelek 1 steklenica 1/2 kg . . . . . 3'—

Šumeči bonboni „Ambo“ in tudi s „sidrom“ škatlja 50 kmd. . . . . 2'—

Malinovi grog . . . . . 2'—

Oblati „Dessert delicat“ zavitek s 50 kmd. . . . . 3'—

„Destin“ zav. s 50 kmd. 2'—

Masleni oblati zavitek s 25 kmd. . . . . 2'—

„Buhtin“ dišava za pečivo v 1/4 kilogr. stekleničicah . . . 1'—

Gorčica po francoskem i kremžkem načinu po 1/4 kg po 80 v.

Kolekcija vseh naših izdelkov K 1'50

Pošiljke od K 6'— (razun kave) pošiljamo poštine prosto.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.

Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.



# Gospodje,

kateri izmed Vas ljubi gorčico? Vsi? poskusite toraj Vydrovo, spoznate, da je to priboljšek, na kojega se tako kmalu ne pozabi. Prečitajte, kar nam na tako ljubeznjiv način poročajo naši cenj. naročniki.

**Alojz Randak**, Přemysl, Galicija: Vaša gorčica je znamenita, za morem jo povsod priporočati.

**Terezija Vodova**, sopr. želez. strojevod., Horni Ves, pri Chomutovu na Češkem: Z zadnjo pošiljativo sem bila kakor vselej popolnoma zadovoljna. Vaša francoska gorčica je izbornega vkusa. Vse Vaše izdelke priporočam svojim znancem kot najboljše.

**Vaclav Velgo**, učitelj, Horovice: Danes sem prejel od Vas novo pošiljatev, ter sem kakor vedno, tudi sedaj popolnoma zadovoljen. Gorčica Vaš najnovejši izdelek je tako vkusna, da ostanem stalni naročnik iste.

**K. Haunerova**, sopr. oskrbnika, Toušen na Č.: Naročila sem si za poskušnjo obojo Vašo gorčico, francosko in kremžko ter sta v resnici izvrstni in tako fino upravljani. Nikoli mi nešmeta manjkati.

**Jos. Seif**, nadučitelj, Buhmilice na Č.: Z Vašo gorčico, kakor tudi z vsemi Vašimi izdelki sem bil vselj zadovoljen. Hočem Vas med svojimi znanci in prijatelji kar najtopleje priporočati. Zaslužite si to. Tudi potrežba je vzorna.

**Fran Dvořak**, učitelj Dušejov na Č.: Z zadnjo pošiljativo sem bil nenavadno zadovoljen. Gorčica po francoskem načinu je izvrstna. Gospodinja, pri kateri stanujem nikakor ni hotela verjeti, da stane le samo 80 vin. Uživan jo vsaki dan.

**Fran Košak**, katehet, Plzen: Prosim pošljite mi 2 steklenici gorčice francoske in 2 steklenice kremžke, sta v resnici izvrstni.

*Za krono, kakor za tisoč: Enako skrbno! Toda od 6 K naprej, (izvemši „Vydrovko“ žitno kavo, katera gre popolnoma posebej) pošiljamo poštnine prosto. To je ugodno. Kdor hoče, naj izkoristi!*

Dne.....	Pošljite mi na navedeni naslov 5 kg. „Vydrovke“ za 4 K 50 vin. poštnine prosto.
Pošljite mi..... kg. Vydrove otroške moke. (1 kg. za 2 K 40 vin.)	
Dalje..... škatelj Vydrovih šumecih bonbov „s sidrom“,..... „Ambo“ po 2 K	
K temu..... škatelj Vydrovih juhnih konzerv, po 1 K 50 vin.	
1/4 kg. Vydrovega pridataka za juhe in omake, za 1 K 60 vin.	
..... škatelj oblatov maslenih po 2 K	
..... „ „ Destinn „ 2 „	
..... „ „ Dessertek „ 3 „	
1/4 kg. Vydrovega „Buhtina“ za 1 K	
1 steklenico Vydrovega malinovega groga za 2 K	
1/4 kg. Vydrove gorčice francoske za 80 vin.	
1/4 „ „ „ kremžke „ 80 „	
Podpis in naslov:	





Mesečnik za odjemalce

Vydrove tovarne hranil, v Pragi VIII.

Letnik VI.

Predplačati se ne more.

1. Julija 1909.

# VYDROVI

## MASLENI : OBLATI

Hradčín od izhoda. Tu častitljiva cerkev Sv. Vida, pokopališče čeških kraljev. Priča velike naše preteklosti, zgodovine, češke slave, sužnosti in prebujenja. Koga ne bi ganil pogled tako ginljiv? In v tem skromnem razpoloženju se Vam hoče pokazati ta dobra Vydrova maslena oblata. Kako se ponuja k poskusu. Toraj, kedo se ubrani? Škatlja 2 K. Daj si jih priložiti.



## Rešitev ugank v 4. številu.

24. V orkan, na krov. 25. Pomočnik, po močnik. 26. Gregor, Čič: Gregorčič. 28. Resnica oči kolje. 29. Živela Slovenija! 30. Krojaški mojster. 32. Rokovic. 33. Peter je Gospoda trikrat zatajil.

27. Dobro jutro.  
Solnček sije, ptička poje  
vse se veselil,  
ej, zaspanke in zaspančki  
brž na nego vsi.

„Dobro jutro, dobro jutro!“  
kliče vse tedaj,  
in vsa zemlja je kot eden  
blažen nasmehljaj.

Igor.

## Listnica uredništva.

Naročila, reklamacije, pritožbe, i. t. d. naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, ulica 20.

**Bogorinkin Zobor.** Črtica za začetnika ni slaba, vendar ima le lokalno zanimivost ter je zato ne morem natisniti. **J. W. na Koroškem.** „Poslednjo pot“ natisnem, člančič pa ni pisan dovolj trezno in stvarno. **J. R.** Čustvo s katerim ste zložili svojo pesnico „Po očetovi smrti“ Vam služi kakor sinu v čast, forma pa je slaba in pomanjkljiva, zato ni za tisk. **J. P.** „Iz dnevnika“ je preveč sentimentalno; napišite kaj družega in pišite samo po eni strani papirja. **Riverain.** To pot nič! Prosim Vas, gramofon, to je nekaj strašnega! Jaz jih sovražim iz dna srca in nikakor ne pojnim, da bi ta nadloga sluha in živcev mogla briljirati v pesmi modernega poeta! **Drago.** Vaše pesmice so prijetno cingljanje za domačo rabo, javnost pa mislim, ne bo izgubila mnogo, če jih izročim mesto nji — košu. **J. B.** Včasih se zablišči v Vaših kiticah lepa misel ali takoj jo pokoplje neroden izraz, posiljena rima, banalnost. Škoda, ali za tisk take pesnitve niso. **J. S.** Tudi Vam se izmika muza na isti način. **V. K. Saviljev, Ljudmila, Sneženski, Fran, P. Š.** Ne morem priobčiti. **Borivoj.** Ideja je res lepa in v resnici mi je žal, da oblika ne odgovarja vsebini. **Radostin.** Najboljšo od poslanih pesmic objavljam na tem mestu:

Poet postati težka stvar,  
obdan povsod je od prevar.  
Čeravno trud je res težak,  
poprime se ga vsak bedak.  
Zdaj v notes nekaj si zapiše —  
in čas prebira — zopet zbríše.

Besed pri njem je mala bira,  
na um mu pride maloktera.  
In končno ga tako vjezi,  
da „Pegaza“ v pogin pusti.  
Poet postati težka stvar,  
zato ne loti se nikar!

### Zdravniška vest do Idrije, Žirov in okolice:

Novi okrožni zdravnik dr. **Pavel Indra** se je preselil iz Planine v Idrijo in ordinira: v Idriji v mestni ubožnici, v **Žireh** vsak četrtek v novem občinskem uradu.

**VSEBINA:** SELMA LAGERLÖFOVA: Materina podoba. — KSAVERA: Močna je tujina. — PETER STRGULCA: Ilirizem na Slovenskem. — MIHÁJLO JAKIV: Povest o prstanu. — KSAVER MEŠKO: Pomladnja žalost. — IVAN STUKELJ: Stara pisma. — JOŽE: Vem, da sem rovar! — IVAN WASTL: Poslednji pot. — KSAVER MEŠKO: Pesnik. — FRANJO NEUBAUER: Ruska pravljica. — MIROVAN: Halleyeva zvezda-repatica. — JOŽICA: V mraku. — P. B.: Idiličen dan... — DOLENC: Zmota. — SAMKO CVETKOV: Dve za angelo. — Smešnice. — Uganke. — Ameriški detektiv Leon Clifton v Pragi!

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.

Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.

## Brez vsiljevanja, dobro svetujemo!



Podajajte, mamice, prihranjevanim svojim dojenčkom Vydrovo otroško moko. Je to moderno sredstvo, ter zasluži pozorovanje. Ne veljajo več stari nazori, da so nas, sedaj že stare ljudi, mamice živile (oprostite) s cucelnjom in smo vendar izrastli. Toda to mrenje prej in sedaj! Poskusite, in gotovo ne opustite več Vydrovo otroško moko, dokler jo bode otroku potrebno.

**Antonín Jandl**, učitelj v Lobec-Mšeno na Češkem: Vaša otroška moka naši hčerki jako dobro tekne. Da ima že v 8 mesecu zobke in da tehta 9 kg. pripisujemo vspehu Vaše otroške moke. Prva hrana je temelj, veselimo se toraj, da naš ljubček ostane vedno zdrav.

**Bogomila Jirova**, sopr. posestnika, Vestec na Češkem: Prosim da mi pošljete z obratno pošto 1 kg. Vaše otroške moke. Jarmilki izborno tekne.

**Jos. Šruta**, uslužbenec v pivovarni, Vel. Ujezd na Češkem: Vaša otroška moka se je znamenito obnesla, zato jo naročam zopet 2 kg.

**Fran Štěpanek**, tehn. uradnik, Běšice, p. Čachovice na Češkem: Prosim, da mi pošljete zopet 3 kg. Vaše otroške moke, kajti našemu malemu izborno prospeva.

**Marija Turková**, sopr. sodarja, Zahodov, p. Novy Bydžov na Č.: Vaša otroška moka je znamenita, naši Boženki neizmerno diši, vsled česar zopet naročam 1 kg. iste.

**Vilem Frankl**, urar, Skruhrov nad Bělou na Č.: Pošljite z obratno pošto zopet 2 kg. Vaše otroške moke, ker naši hčerki jako prospeva.

**Karol Kožušník**, Male Kunčice 195 na Moravskem: Bodite tako prijazni ter mi pošljite 2 kg. Vaše otroške moke, kajti našim otrokom jako dobro tekne.

**Václav Zitek**, Grunthal, p. Dol. Wurzelsdorf na Č.: Blagovolite mi zopet poslati 2 kg. Vaše otroške moke, katera dela gotove čudeže. Hočem Vas priporočati povsod.

**Karol Trčka**, kamnosek, Pochovice na Č.: Naročujem stem 1 kg. Vaše otroške moke, ter prosim, da mi jo takoj določite. Našemu Jeničku izborno tekne, vsak dan je mnogo spapa. Priporočam jo vsem.

**Václav Beneš**, Chorušice na Č.: Vaša otroška moka je izvrstna. Ker se je toraj tako izvrstno izkazala, naročujem zopet 1 kg. iste.

**A. Bukovský**, c. kr. poštar, Borovany na Č.: Pošljite mi zopet 3 kg. Vaše otroške moke, katera se tako izborno izkazuje.

**MUDr. Ant. Kryže**, zdravnik in posestnik lekarne, Čachrov na Č.: Z Vašo otroško moko sem kar najbolje zadovoljen.

**Vlasta Miškovska**, sopr. inženirja, Smichov: Dolgo se že pripravljam Vam naznaniti nasledek, katerega smo docilili s prihranjevanjem naše male Tatane z Vašo otroško moko. Dokler je bila dojena bolehala je vedno in mnogokrat zvrčala še neprebavljeno mleko. V starosti 3 $\frac{1}{2}$  meseca poskusila sem jo prihranjevati z Vašo otroško moko, katero je pa prvi dan jako nerada uživala. Dalje se je pa zgodilo, kar nisem pričakovala: Čez nekoliko dni materinega mleka sploh ni hotela, ter je hranjena do danes edino le z Vašo Vydrovo otroško moko. Vse nepravilnosti in težave, ter zvrčanje je kmalu popolnoma prenehalo. Sploh ji jako dobro prospeva, kar lahko spoznate po sliki, katero Vam v kratkem pošljem.